

Finansdepartementet
postmottak@fin.dep.no

Vår dato: 18.03.2019
Deres dato: 12.12.2018
Vår referanse: [Vår ref]
Deres referanse: 18/4677

Høring - NOU 2018: 17 Klimarisiko og norsk økonomi

NHO viser til høringsbrev av 12.12.2018 om Klimarisikoutvalgets rapport «Klimarisiko og norsk økonomi». Vi takker for anledningen til å kommentere utvalgets arbeid og anbefalinger.

NHO vil berømme utvalget for en god, grundig og systematisk utredning. Utvalget peker på at klimarisiko som begrep er forholdsvis nytt og at forståelsen er i støpeskjeen. Utvalget har prioritert et bredt og overordnet perspektiv med vekt på de lange linjer, både knyttet til utfordringer og muligheter. Tatt i betraktning at klimautfordringen er stor og kompleks, mener NHO denne tilnærmingen er fornuftig, blant annet ved at man reduserer faren for forhastede og lite gjennomtenkte løsninger. Samtidig viser utredningen at det gjenstår mye utviklingsarbeid før klimarisiko blir operasjonalisert til et praktisk og bredt anvendt verktøy for næringslivet og det offentlige.

Rapporten består av to hoveddeler, del 2 Analyse av klimarisiko og del 3 Håndtering av klimarisiko. Vi knytter noen kommentarer til disse punktene nedenfor.

Del 2 Analyse av klimarisiko

Del 2 av rapporten beskriver klimautfordringen og risikobegrepet, samt klimarisikofaktorer og norsk økonomi. Klimautfordringen beskrives hovedsakelig ut fra rapportene til IPCC. Systematiseringen av klimarisiko baseres i stor grad på rapporten til Task Force for Climate-related Financial Disclosures (TCFD) fra 2017, der det skilles mellom fysisk klimarisiko og overgangsrisiko.

Utvalget skriver at det er svært vanskelig å analysere de økonomiske konsekvensene av klimaendringer. Det gis en vurdering av risikofaktorer og sammenhengen mellom dem. Basert på visse forutsetninger gjøres det også kvantitative vurderinger. Utvalget legger vekt på at det er betydelig usikkerhet i mange ledd, som i klimasystemet, samfunnsutviklingen, klimapolitikken og teknologiutviklingen.

Utvalget tar til orde for at den indirekte fysiske risikoen vil dominere risikobildet på lang sikt, siden Norge er et lite land med en åpen økonomi som vil bli påvirket av hvordan klimaendringene treffer andre land. Ved store klimaødeleggelser risikerer en bl.a. omfattende migrasjonsstrømmer og svekket funksjonsdyktighet til politiske institusjoner internasjonalt, noe som naturlig nok vil påvirke Norge.

På kortere sikt vil overgangsrisikoen være viktigere. Klimapolitikken globalt, i EU og i Norge kan komme i utakt. Denne overgangsrisikoen er sentral for næringslivet, men drøftes i liten grad av

utvalget. Utvalget viser likevel til at norsk økonomi antageligvis er tilstrekkelig robust til å håndtere de omstillingene som vil bli nødvendige som følge av endringer i klimaet.

NHO er i hovedsak enig i utvalgets vurderinger av klimarisikoen som Norge står overfor. Vi har ingen særskilte kommentarer til denne delen av rapporten.

Del 3 Håndtering av klimarisiko

Del 3 av rapporten drøfter hvordan klimarisiko bør håndteres. Prinsipper for klimarisikohåndtering, beslutningsprosesser som integrerer klimarisiko og egnede incentiver inngår i beskrivelsen.

Næringslivet spiller en viktig rolle i utviklingen og implementeringen av løsningene for lavutslippssamfunnet. Rapporten påpeker den gjensidige avhengigheten mellom offentlig og privat sektor. Det blir ikke et skarpt skille mellom klimarisiko i privat og offentlig sektor, og det er behov for en helhetlig tilnærming til klimarisiko. Den praktiske håndteringen av klimarisiko i strategiske og operasjonelle beslutninger blir avgjørende.

Overordnede prinsipper for håndtering av klimarisiko

Utvalget anbefaler et sett av overordnede prinsipper for risikohåndtering for både privat og offentlig sektor. Prinsippene gir grunnlag for anbefalinger fra utvalget:

- *God analyse*, der ulike risikofaktorer ses i sammenheng, og perspektivet utvides fra prognoser til å anvende scenarioanalyser hvor flere elementer endres samtidig.
- *Riktige insentiver*, som kan korrigere for markedssvikt og skape insentiver for forutsigbar og effektiv klimapolitikk globalt og nasjonalt, legge til rette for eierskapsutøvelse, gi finanssektoren et bedre grunnlag for overgangen til lavutslippssamfunnet, og bidra til at forsikringsordninger fungerer som de skal.
- *Helhetlig prosess*, der klimarisikovurderinger utføres mest mulig likt på tvers av ulike områder.

Dette er allmenne føringer og anbefalinger som NHO slutter seg til. NHO deler også utvalgets oppfatning om at et viktig bidrag til å redusere klimarisiko er en forutsigbar og effektiv klimapolitikk globalt og nasjonalt. En ambisiøs og effektiv klimapolitikk demper faren for katastrofale klimaendringer og reduserer samtidig usikkerheten rundt overgangen til et lavutslippssamfunn. Når klimapolitikken globalt, regionalt og nasjonalt harmoniseres, forsterkes gjennomføringen og måloppnåelsen.

Klimarisikohåndtering i privat sektor

Utvalget oppsummerer i Boks 7.8 sine anbefalinger for privat sektor og finansmarkedene: Bygg kunnskap og kompetanse om klimarisiko, bruk scenarioanalyser, utøv eierskap og støtt opp om TCDF-arbeidet.

NHO vil påpeke at det allerede i dag gjøres vurderinger av klimarisiko i flere store investeringsprosjekter, særlig i petroleumsindustrien, i form av følsomhetsanalyser for endringer i vesentlige forhold som markeds- og karbonpriser. For store prosjekter ser vi likevel verdien av å utvide denne type analyser til mer omfattende scenarioanalyser der flere grunnleggende forhold kan endres samtidig.

Utvalget peker på at TCFD-rammeverket for finansiell rapportering av klimarisiko har fått bred støtte internasjonalt, og mange selskaper har kommet i gang med oppfølging av anbefalingene. Utvalget anbefaler at norske virksomheter tar i bruk TCFD-rammeverket og rapporterer om klimarisiko i tråd med TCFD-anbefalingene. Dette vil bidra til at rapporteringen om håndtering av klimarisiko blir enhetlig og sammenlignbar på tvers av selskaper, sektorer og land. Samtidig mener utvalget at norske myndigheter bør avvente å innføre detaljerte lovkrav til rapportering om klimarisiko.

NHO støtter disse anbefalingene fra utvalget. Ved å ta i bruk rammeverket vil norske bedrifter bidra til utvikling og operasjonalisering, på samme måte som med fremveksten av standardene for klimagassrapportering. På nåværende utviklingstrinn vil detaljerte krav ikke være tjenlig. Eierskapsutøvelse som fremmer frivillige ordninger gir motivasjon og bidrar til erfaringsutveksling og raskere tilpassing til praktisk nytteverdi for både selskaper og andre brukere. Ønsker man å innføre lovkrav, må det være basert på grundige vurderinger av målene med kravene.

Det er ikke gitt at TCFD-rammeverket vil være hensiktsmessig for alle norske bedrifter. Rammeverket er dessuten i kontinuerlig utvikling. I hovedsak er det innrettet slik at investorer skal kunne få den informasjonen de trenger for å vurdere sine investeringer. I antall er de fleste bedrifter i Norge både eid og ledet av de samme personene. For slike eiere er den operasjonelle klimarisikoen antagelig ofte viktigere enn den finansielle. Det er derfor ikke sikkert at rapportering er det riktige virkemiddelet overfor dem. Utvalget mener at bedrifters rapportering i tråd med TCFD-anbefalingene kan "bidra til å bevisstgjøre virksomhetene om klimarisikoen de står overfor og dermed bidra til bedre klimarisikohåndtering". Det kan tenkes, men det må i tilfelle vurderes grundigere om denne effekten faktisk vil oppstå og om kostnadene ved rapportering står i forhold til nytten.

Det er ikke mulig for privat sektor å håndtere klimarisiko uten å ha kunnskap om den. Ulike bransjer og særlig små og mellomstore bedrifter vil mangle de ressursene som er nødvendig for å skaffe seg relevant kunnskap. NHO er derfor enig med utvalget i at myndighetene bør sørge for å gjøre tilgjengelig informasjon om klimarisiko.

Utvalget foreslår en gjennomgang av naturskadeforsikringsordningen for å vurdere om prinsippet med lik premiesats bør endres for å gi sterkere incentiver til skadeforebyggende tiltak. NHO mener en gjennomgang og kartlegging av mulige tiltak som kan bidra til forebygging av hendelser som fører til erstatninger fra naturskadeforsikringsordningen kan være fornuftig. En slik gjennomgang bør foreta en helhetlig vurdering av hvilke incentiver som kan påvirkes og hvilke ansvarsforhold som berøres. Incentiver kan virke ulikt for privatpersoner, bedrifter og myndigheter.

NHO kan imidlertid ikke se at en differensiering av premien i seg selv vil være et vesentlig tiltak i arbeidet med skadeforebygging. En eventuell begrenset differensiering av premien vil neppe gi tilstrekkelige incentiver til tiltak som kan være kostbare. I dag er premiesatsen for naturskadeforsikring satt som andel av forsikringssum, og den er lik for alle. Videre er ordningen en pliktig tilleggsdekning i brannforsikringen. En slik solidarisk utjevne ordning gjør at alle

kan få tegnet naturskadedekning uten at dette blir svært kostbart, selv om man har eiendom i et utsatt område.

Naturskadeforsikring dekker skader som direkte skyldes skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv og vulkanutbrudd, mens for eksempel vannskader etter nedbør eller frost ikke regnes med. Tatt i betraktning av hva som dekkes av naturskadeforsikringen er det et spørsmål hvilke tiltak som kan forventes lagt på den enkelte, og hvilke som vil ligge hos det offentlige. Hvis det er kommunen som har ansvaret for relevante tiltak i et område vil neppe en prisdifferensiering for forsikringstaker påvirke skadeforebyggingen i særlig grad.

Et annet aspekt er hvilke prosjekter som får godkjenning til oppføring, og hva som kan reguleres i forkant, snarere enn forbygges i etterkant. Å arbeide for informasjonsdeling og deling av skadedata mellom forsikringsleverandørene og kommunene kan synes som et nyttig tiltak i forbindelse med planprosesser og prioriteringer av forebyggingsarbeid.

Videre ønsker vi å peke på at boliger og fritidshus kan få dekket kostnader til relokalisering gjennom ordningen etter lovendring som trådte i kraft 1. januar 2018. NHO mener at slik mulighet også bør innføres for næringskundene.

Klimarisikohåndtering i offentlig sektor

Utvalgets anbefalinger for offentlig sektor er oppsummert i Boks 8.9: Myndighetene bør arbeide for en ambisiøs og effektiv global klimapolitikk, mer informasjon, bedre rapportering og økt kunnskapsgrunnlag, korrigerer markedssvikt og skape riktige insentiver, og gode beslutningsprosesser med helhetlig perspektiv.

Når det gjelder tiltak i forbindelse med naturskadeforsikring viser vi til avsnittet over om klimarisikohåndtering i privat sektor.

Anbefalingene for offentlig sektor ligger tett opptil anbefalingene for privat sektor, og bekrefter utvalgets kommentar om det nære samspillet mellom offentlig og privat sektor. NHO støtter anbefalingene og vil særlig fremheve viktigheten av at klimarisiko inngår i kommunenes planleggingsaktiviteter, eksempelvis i deres arealplanlegging.

Vennlig hilsen
Næringslivets Hovedorganisasjon
Næringspolitisk avdeling

Per Øyvind Langeland
Avdelingsdirektør